

- N.B. :** (1) Question No. 6 from Section I and question No. 12 from Section II are compulsory.
 (2) Attempt any three questions from question No. 1 to 5 from Section I and attempt any three questions from question No. 7 to 11 from Section II.
 (3) Figures to the right indicate full marks.
 (4) Both sections should be written in the same answer book.

Section I

1. Explain the functions of the "National Human Right Commission". 12
2. Explain "The Child Labour (Prohibition and Regulation) Act. 1986". 12
3. Discuss pollution as a cause of environmental degradation. 12
4. Explain the 'Similarities' and 'differences' between 'Science' and 'Technology'. 12
5. Explain the various types of barriers in effective communication. 12
6. Write short notes on any two of the following :- 14
  - (a) Privatisation of Education
  - (b) 'Food Security' and 'Adequate Nutrition'
  - (c) Characteristics of Effective Leadership
  - (d) Natural Disasters
  - (e) Right to health.

Section II

7. Explain in detail 'The Right to Information Act-2005'. 12
8. Explain the various applications of 'Biotechnology'. 12
9. Discuss various applications of 'Nano-Technology'. 12
10. Discuss the effects of changes in land use patterns on rural life. 12
11. Discuss the problems of 'Megacities' in India. 12
12. Write short notes on any two of the following :- 14
  - (a) Consumer Protection Act 1986
  - (b) Public Interest Litigation
  - (c) Goal-Setting
  - (d) Waste Management
  - (e) State Service Commission.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) विभाग १ मधून प्रश्न क्र. ६ आणि विभाग २ मधून प्रश्न क्र. १२ अनिवार्य आहेत.
 (२) विभाग १ मधील प्रश्न क्र. १ ते ५ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न आणि विभाग २ मधील प्रश्न क्र. ७ ते ११ मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 (३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (४) दोन्ही विभाग एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
 (५) आवश्यक वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

विभाग - १

१. 'राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची' कार्ये स्पष्ट करा. १२
२. 'बाल कामगार (प्रतिबंध व नियम) कायदा १९८६' स्पष्ट करा. १२
३. पर्यावरणाच्या न्हासासाठी 'प्रदूषण' कारणीभूत वाटते चर्चा करा. १२
४. 'विज्ञान' आणि 'तंत्रज्ञान' यातील 'साम्य' आणि 'भेद' स्पष्ट करा. १२
५. प्रभावी संप्रेषणातील विविध प्रकारच्या अडथळांची / समस्यांची माहिती द्या. १२
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिप लिहा :- १४
  - (अ) शिक्षणक्षेत्रातील खाजगीकरण
  - (ब) 'अन्नसुरक्षा' आणि 'पूरक आहार'
  - (क) प्रभावी नेतृत्वाची वैशिष्ट्ये
  - (ड) नैसर्गिक आपत्ती
  - (इ) आरोग्याचा हक्क.

विभाग २

७. 'माहितीचा अधिकार अधिनियम-२००५' सविस्तर विषद करा. १२
८. 'जैवतंत्रज्ञानाचे' विविध उपयोग विषद करा. १२
९. 'नॅनोतंत्रज्ञानाचा' विविध वापरांबाबत चर्चा करा. १२
१०. जमिनीच्या वापरात झालेल्या बदलामुळे ग्रामीण जीवनावर झालेल्या परिणामाची चर्चा करा. १२
११. भारतातील 'मोठ-मोठ्या' शहरामधील समस्यांची चर्चा करा. १२
१२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिप लिहा :- १४
  - (अ) ग्राहक संरक्षण कायदा-१९८६
  - (ब) सार्वजनिक जनहित याचिका
  - (क) ध्येय निश्चिती
  - (ड) कचरा व्यवस्थापन
  - (इ) राज्य लोकसेवा आयोग.

(२)

Con. 158-17.

Advertising

RB-5946

(3 Hours)

[Total Marks : 100.

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
 (2) Figures to the right indicate full marks.
 (3) Answers of both sections should be written in the same answer-book.

Section I

1. Explain the following terms (any five) : 10
(a) Publicity	(f) Market segmentation
(b) Reach	(g) Financial Advertising
(c) Retail Advertising	(h) Print media
(d) Social Advertising	(i) Clutter
(e) Brand	(j) Advertising Standard Council of India.
2. Answer the following (any three) : 30
- What is advertising? Explain its features.
  - Describe functions of advertising.
  - Explain active participants in advertising.
  - Discuss the causes of waste in advertising.
  - Explain the effects of advertising on (i) Production Cost (ii) Distribution Cost.
  - Discuss the services offered by an advertising agency.
3. Write short notes on (any two) : 10
- Elements of IMC.
  - Role of advertising in brand building.
  - Advantages of television advertising.
  - Career options available in advertising field.

Section- II

4. Explain the following terms (any five) : 10
(a) Slogn	(f) Point of Purchase Advertising
(b) Persuasion	(g) Website
(c) Dubbing	(h) Digital Media
(d) Animation	(i) Advertising Campaign
(e) Posters	(j) Media Selection.
5. Answer the following (any three) : 30
- What factors are considered while preparing an advertising budget ?
  - Discuss different types of buying motives.
  - Discuss the techniques of visualisation.
  - What are the benefits of market segmentation ?
  - What is the advertising copy ? What are it's types ?
  - What are types of appeals used in advertising ?
6. Write short notes on (any three) : 10
- AIDA formula
  - Essentials of Layout.
  - Pretesting methods of testing advertising effectiveness
  - Functions of Illustration.

Con. 158-RB-5946-17.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
 (४) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :

(अ) प्रसिद्धी	(फ) विपणन विभागीकरण
(ब) पोहोच	(ग) आर्थिक जाहिरात
(क) किरकोळ विक्रेता जाहिरात	(ह) अक्षर माध्यम
(ड) सामाजिक जाहिरात	(र) जाहिरातीतील अव्यवस्थितपणा
(इ) मुद्रांकन	(ज) जाहिरात प्रमाण मंडळ.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही तीन) :

- (अ) जाहिरात म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 (ब) जाहिरातीच्या कार्याचे वर्णन करा.
 (क) जाहिरातीतील सक्रिय सहभागी कोण ?
 (ड) जाहिरातीतील अपव्ययाची कारणे कोणती ?
 (इ) जाहिरातीच्या उत्पादन व विवरण खर्चावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.
 (फ) जाहिरात संस्था कोणत्या सेवा पुरवितात ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा :

- (अ) IMC चे घटक
 (ब) जाहिरातीचा मुद्रांकन वाढीतील सहभाग
 (क) दूरदर्शन जाहिरातीचे फायदे
 (ड) जाहिरात क्षेत्रातील कारकिर्दीच्या संधी.

विभाग २

४. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :

(अ) घोषवाक्य	(फ) प्रदर्शनात्मक जाहिरात
(ब) मन वळवणे	(ग) वेबसाईट
(क) डबिंग	(ह) डिजीटल माध्यम
(ड) अॅनिमेशन	(र) जाहिरात मोहिम
(इ) फळके	(ज) माध्यम निवड.

Con. 158-RB-5946-17.

3

५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही तीन) :

३०

- (अ) जाहिरातीचे अंदाजपत्रक कोणत्या घटकांवर अवलंबून असते ?
- (ब) विविध खरेदी प्रेरणा स्पष्ट करा.
- (क) दृश्यमानताची विविध तंत्रे सांगा.
- (ड) बाजार विभागणीचे फायदे कोणते ?
- (इ) जाहिरात मजकूर म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार कोणते ?
- (फ) जाहिरातीतील आवाहनांचे प्रकार कोणते ?

६. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा :

१०

- (अ) एआयडीए सूत्र
- (ब) जाहिरात आराखड्याची वैशिष्ट्ये
- (क) प्रसारण पूर्व जाहिरात परिक्षण पद्धती
- (ड) जाहिरातीतील चित्राची कार्ये.

*****

5

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any five questions.
(2) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) Define Company Secretary. Bring out his importance. 10
(b) Describe duties and responsibilities of a company secretary. 10
2. (a) Define Articles of Association. Explain its contents. 10
(b) Explain in detail, the stages in the formation of a public limited company. 10
3. (a) Describe various kinds of voting methods. 10
(b) What is forfeiture of share? Explain its effects. 10
4. (a) Explain the secretarial duties relating to transfer of shares. 10
(b) Explain the various types of Debentures. 10
5. (a) Who is a Managing Director? Explain his role in the management of a company. 10
(b) What is Agenda? State the precautions which should be taken while drafting an agenda. 10
6. (a) What are minutes of a meetings? Why are minutes kept? 10
(b) What is a resolution? Explain the different types of resolutions approved in the general meeting of a company. 10
7. (a) Explain the secretarial duties before and after Annual General meeting. 10
(b) What is register of members? State the statutory provisions regarding inspection of register of members. 10
8. Distinguish between any two of the following :— 20
(a) Meeting of shareholders and meeting of Directors.
(b) Shares and debentures.
(c) Share certificate and share warrant.
(d) Private and public company.
9. Give specimen of any two of the following :— 20
(a) Letter of Allotment (c) Dividend warrant
(b) Notice of Board Meeting (d) Proxy Form.
10. Write short notes on any four of the following :— 20
(a) Duties of chairman (d) Regret Letter
(b) Auditor's Report (e) Lien on Shares
(c) Table A (f) Underwriting of Shares.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(३) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

१. (अ) प्रमंडळ सचिवाची व्याख्या लिहा. त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०
 (ब) प्रमंडळ सचिवाची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा. १०
२. (अ) नियमावलीची व्याख्या सांगा. त्यातील तपशील स्पष्ट करा. १०
 (ब) संयुक्त प्रमंडळ स्थापनेतील टप्पे विस्तृत तऱ्हेने स्पष्ट करा. १०
३. (अ) मतदानाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. १०
 (ब) भागजप्ती म्हणजे काय ? त्याचे परिणाम स्पष्ट करा. १०
४. (अ) भाग हस्तांतरणासंबंधी सचिवाची कर्तव्ये स्पष्ट करा. १०
 (ब) कर्जरोख्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. १०
५. (अ) व्यवस्थापकीय संचालक कोण असतो ? कंपनी व्यवस्थापनात त्याची भूमिका काय असते ? १०
 (ब) कार्यक्रम पत्रिका म्हणजे काय ? ती तयार करताना कोणती सावधगिरी बाळगावी ? १०
६. (अ) सभेचे इतिवृत्त म्हणजे काय ? ते का ठेवावे लागते ? १०
 (ब) ठराव म्हणजे काय ? कंपनीच्या सर्वसाधारण सभेत मंजूर केलेले कोणकोणते ठराव असतात ? १०
७. (अ) वार्षिक सर्वसाधारण सभेअगोदर व सभेनंतर सचिवाची कर्तव्ये कोणती असतात ? १०
 (ब) सभासदांची नोंदवही म्हणजे काय ? त्या नोंदवहीच्या तपासणीबाबत कायदेशीर तरतूदी कोणत्या आहेत ? १०
८. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंतील फरक स्पष्ट करा :-- २०
 (अ) भागधारकांच्या सभा व संचालकांच्या सभा (क) भाग दाखला व भाग अधिकार पत्र
 (ब) भाग व कर्जरोखे (ड) खाजगी व सार्वजनिक कंपनी.
९. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे नमुने द्या :-- २०
 (अ) भाग वाटपाची सूचना (क) लाभांश अधिकार पत्र
 (ब) संचालक मंडळाच्या सभेचे पत्रक (ड) प्रतिनिधी आवेदन पत्र.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर संक्षिप्त टीपा लिहा :-- २०
 (अ) अध्यक्षकी कर्तव्ये (ड) शोचनीय सूचना
 (ब) हिशेब तपासणीसाचा अहवाल (इ) भागावरील राखून ठेवलेला हक्क
 (क) टेबल ए (फ) भाग विक्रीची हमी.

Business Law (Old/Revised)
(OLD COURSE)

(3 Hours) [Total Marks : 100

- N.B. : (1) Attempt all questions.
 (2) Figures to the right indicate full marks.
 (3) Write the answers of both the sections in one answer book.

Section I

1. Explain the following terms (any five) :-

10

- (a) Consent
- (b) Fraud
- (c) Undue Influence
- (d) Offer
- (e) Mistake
- (f) Quasi Contract
- (g) Agent
- (h) Novation.

2. Answer any three from the following :-

30

- (a) What is 'Bailment' ? Explain its types.
- (b) Describe various types of Negotiable Instruments.
- (c) What are rights and duties of agent ?
- (d) What is offer ? Explain various types of offer.
- (e) Distinguish between Sale and Agreement to sale.
- (f) Distinguish between wagering agreement and contingent contract with suitable examples.

3. Write short notes on any two :-

10

- (a) Modes of discharge of contract
- (b) Crossing of cheques
- (c) Delivery of goods
- (d) Lien.

Section II

4. Explain the following terms (any five) :-

10

- (a) Appeals
- (b) Complaint
- (c) Sale
- (d) Appropriate Laboratory
- (e) Dishonour of cheque
- (f) Consumer
- (g) Articles of Association
- (h) Manufacturer.

5. Answer any three from the following :-

30

- What are the rights and duties of a Partner ?
- What are the various types of societies under Co-op. Society Act ?
- What is prospectus of a Company ? Explain its clauses.
- What are the various types of Unfair Trade Practices ?
- What are the various types of Companies ?
- Discuss the three tier system of dispute redressal under Consumer Protection Act 1986.

6. Write short notes on any two :-

10

- Public Company and Pvt. Co.
- Certificate of Incorporation
- Model Bye-laws
- Doctrine of Indoor Management.

(जुना अभ्यासक्रम)

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभाग एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग - १

१. खालील संज्ञांचे अर्थ स्पष्ट करा (कोणतेही पाच) :-

१०

- संमती
- फसवणूक
- अनुचित प्रभाव
- प्रस्ताव
- चुक (Mistake)
- तदृष्य करार
- प्रतिनिधी (Agent)
- कराराचे नुतनीकरण.

२. कोणत्याही तीन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा :-

30

- (अ) निक्षेप म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ब) चलन दस्तऐवजांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (क) प्रतिनिधीचे अधिकार व कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- (ड) प्रस्ताव म्हणजे काय ? प्रस्तावांचे विविध प्रकार विशद करा.
- (इ) विक्री व विक्रीसाठी करार यातील फरक स्पष्ट करा.
- (फ) 'पैजेचा ठराव' व 'घटनावलंबी करार' यातील फरक सोदाहरण स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

90

- (अ) करार समाप्तीचे मार्ग
- (ब) धनादेशाचे रेखांकन
- (क) 'वस्तू' पाठविण्याचे नियम
- (ड) धारणाधिकार.

विभाग २

४. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :-

90

(अ) अपील	(इ) धनादेशाचा अवमान
(ब) तक्रार	(फ) ग्राहक (उपभोक्ता)
(क) विक्री	(ग) नियमावली
(ड) मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळा	(ह) उत्पादक

५. कोणत्याही तीन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा :-

30

- (अ) भागीदारी अधिनियम १९३२ अंतर्गत भागीदारांचे अधिकार व कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- (ब) सहकारी सोसायटी कायदा १९६० अंतर्गत सोसायटी व त्यांचे प्रकार लिहा.
- (क) कंपनीचे माहिती पत्रक म्हणजे काय ? त्यातील विविध अंगाची माहिती लिहा.
- (ड) अनुचित व्यापारी प्रथा म्हणजे काय ?
- (इ) कंपनीचे विविध प्रकार सांगा.
- (फ) ग्राहक संरक्षण कायद्यान्वये ग्राहकांना तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी असलेल्या त्रिस्तरीय यंत्रणेची मुद्देसूद चर्चा करा.

६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

90

- (अ) सरकारी व खाजगी कंपनी
- (ब) कंपनी नोंदणीचा दाखला
- (क) आदर्श उपविधी
- (ड) अंतर्गत व्यवस्थापन तत्व.

[TURN OVER

10

Con. 155-17.

(REVISED COURSE)

RB-5388

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) Attempt all questions.
 (2) Figures to the right indicate full marks.
 (3) Write the answers of both the sections in one answer book.

Section I

1. Explain the following terms (any five) :-

10

- (a) Unpaid Seller
- (b) E-contract
- (c) Cheque
- (d) Noting
- (e) Bailment
- (f) Conditions
- (g) Lien
- (h) Endorsement.

2. Answer any three from the following :-

30

- (a) Distinguish between Bailment and Pledge
- (b) What are essential features of contract of Indemnity and Guarantee ?
- (c) Describe essential elements of valid contract.
- (d) What are the modes of revocation of proposal ?
- (e) Discuss various modes of discharge of contract.
- (f) Enumerate the essentials of contract of sale.

3. Write short notes on any two :-

10

- (a) Types of Agency
- (b) Sale and Hire Purchase
- (c) Void and Voidable contract
- (d) Consideration.

Section II

4. Explain the following terms (any five) :-

10

- (a) Promoter
- (b) Ultra Vires
- (c) Chartered Company
- (d) Trade Mark
- (e) Complainant
- (f) Appropriate Laboratory
- (g) One Person Company
- (h) Intellectual Property.

5. Answer any **three** from the following :-

30

- What are the powers and functions of NCLT ?
- Distinguish between Partnership and Company.
- What is Articles of Association ? State the importance of it.
- State and explain the "Doctrine of Indoor Management".
- What are the different types of Companies ?
- Explain the three tire Mechanism under Consumer Protection Act:1986.

6. Write short notes on any **two** :-

10

- Competition Commission
- Provisions of Company Amendment Act 2013
- Unfair Trade Practices
- Doctrine of Constructive Notice.

(सुधारित अभ्यासक्रम)

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभाग एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग - १

१. खालील सजांचे अर्थ स्पष्ट करा (कोणतेही पाच) :-

१०

- अदत विक्रेता
- संगणकीय करार
- धनादेश
- टिप्पण
- निक्षेप
- अटी
- धारण अधिकार
- पृष्ठांकन.

[TURN OVER

२. कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

30

- (अ) निक्षेप व तारण यातील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) 'नुकसान भरपाई करार' व 'हमी करार' यातील वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (क) कराराचे महत्त्वपूर्ण घटक सांगा.
- (ड) प्रस्ताव मागे घेण्याची विविध साधने कोणती ?
- (इ) करार समाप्तीचे विविध मार्ग सांगा.
- (फ) विक्रीच्या करारातील महत्त्वाचे घटक सांगा.

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

90

- (अ) प्रतिनिधी संस्थांचे प्रकार
- (ब) विक्री व हप्त्यावर खरेदी
- (क) व्यर्थ ठराव व रद्दबातल ठराव
- (ड) प्रतिफळ.

विभाग २

४. खालील सजांचे अर्थ स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :-

90

(अ) प्रवर्तक	(इ) तक्रारकर्ता
(ब) अधिकार मर्यादेपलीकडील कृत्य	(फ) मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळा
(क) सनदी कंपनी	(ग) One Person Company
(ड) व्यवसाय चिन्ह	(ह) Intellectual Property.

५. कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

30

- (अ) राष्ट्रीय कंपनी कायदा न्यायालय (NCLT) यांचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) भागीदारी संस्था व कंपनी यातील फरक स्पष्ट करा.
- (क) कंपनीची नियमावली म्हणजे काय ? त्याचे महत्त्व विशद करा.
- (ड) 'अंतर्गत व्यवस्थापन तत्त्व' स्पष्ट करा.
- (इ) कंपनीचे विविध प्रकार कोणते ?
- (फ) ग्राहक तक्रार निवारण कायद्यातील त्रिस्तरीय यंत्रणेची चर्चा करा.

६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

90

- (अ) Competition कमिशन
- (ब) कंपनी कायदा २०१३
- (क) अनुचित व्यापारी प्रथा
- (ड) सुचना गृहीत धरण्याचे तत्व.

Con. 149-17.

Business Economics (Paper-II)

RB-5073

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Questions No. 1 & 6 are compulsory.
 (2) Attempt any two questions from remaining each section.
 (3) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. (a) Explain the following concepts (any four) : 10
 (i) Multiplier
 (ii) National Income
 (iii) Velocity of circulation of money
 (iv) Liquidity trap
 (v) Fiscal policy
 (vi) Liquidity aspect of commercial bank.
- (b) Distinguish between (any two) : 8
 (i) Closed economy and open economy
 (ii) Supply of Money and Demand for Money
 (iii) Monetary policy and Fiscal policy.
2. (a) Discuss the circular flow of National Income in a two sector closed economy. 8
 (b) Explain the various Phases of Trade cycle. 8
3. (a) Describe the Keynesian Theory of Demand for Money. 8
 (b) Define Money supply and its Constituents. 8
4. (a) What are the Objectives of Monetary Policy ? 8
 (b) Explain the trade off between Liquidity and Profitability of a commercial bank. 8
5. Write short notes on (any two) : 16
 (a) Acceleration Principle
 (b) Liquidity Preference Theory of rate of Interest
 (c) General equilibrium of IS-LM Model
 (d) Causes of Inflation.

Section II

6. (a) Explain the following concepts (any four) : 10
 (i) Unemployment
 (ii) Human Development Index
 (iii) Small scale Industry
 (iv) Food Security
 (v) Public Sector Banks
 (vi) NPAs.
- (b) Distinguish between (any two) : 8
 (i) Agriculture and Industry
 (ii) Commercial Bank and Central Bank
 (iii) National Income and Per capita Income

[TURN OVER

7. (a) Explain the various features of New Economy Policy. 8
 (b) Discuss the measures taken by the government to promote Health in India. 8
8. (a) Explain New Agriculture Policy 2000. 8
 (b) Briefly describe growth and performance of Service Sector since 1991. 8
9. (a) Analyse the performance of Commercial Banks since 1991. 8
 (b) What are the Development Functions of RBI? 8
10. Write short Notes on (any two) : 16
 (a) Sectoral Composition of India's National Income
 (b) Public Distribution System
 (c) Measures to control Inflation
 (d) Role of Small Scale Industries in Indian Economy.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ आणि ६ अनिवार्य आहेत.
 (२) अनिवार्य प्रश्नांशिवाय प्रत्येक विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. (अ) पुढील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) : १०
 (१) गुणक
 (२) राष्ट्रीय उत्पन्न
 (३) पैशाचा भ्रमणवेग
 (४) रोखतेचा सापळा
 (५) राजकोषीय धोरण
 (६) बँकेची देयता/तरलता.
- (ब) फरक स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) : ८
 (१) बंदिस्त अर्थव्यवस्था आणि खुली अर्थव्यवस्था.
 (२) पैशाचा पुरवठा आणि पैशाची मागणी.
 (३) मौद्रिक धोरण आणि राजकोषीय धोरण.
२. (अ) बंदिस्त अर्थव्यवस्थेतील द्विक्षेत्रीय चक्राकार उत्पन्नाचा प्रवाह स्पष्ट करा. ८
 (ब) व्यापार चक्राच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा. ८

३. (अ) पैशाच्या मागणी विषयीचा लार्ड केन्स यांचा दृष्टीकोन विषद करा. ८
 (ब) पैशाचा पुरवठा म्हणजे काय ? हे सांगून पैशाच्या पुरवठ्याचे घटक व्यक्त करा. ८
४. (अ) मौद्रिक धोरणाची उद्दिष्टे काय आहेत ? ८
 (ब) व्यापारी बँकेच्या देयता आणि लाभक्षमता यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा. ८
५. खालील घटकांवर टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १६
 (अ) त्वरक/प्रवेगाची संकल्पना
 (ब) व्याजाचा रोखता पसंती सिद्धांत
 (क) IS-LM प्रतिमानाचा सामान्य समतोल
 (ड) भाववाढीची कारणे.

विभाग २

६. (अ) पुढील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) : १०
 (१) बेरोजगार
 (२) मानवी विकास
 (३) लघु उद्योग
 (४) अन्न सुरक्षितता
 (५) सार्वजनिक क्षेत्रातील बँका
 (६) अनुत्पादक मत्ता (NPA's).
- (ब) फरक स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) : ८
 (१) शेती आणि उद्योग
 (२) व्यापारी बँक आणि मध्यवर्ती बँक
 (३) राष्ट्रीय उत्पन्न आणि दरडोई उत्पन्न.
७. (अ) १९९१ च्या नवीन आर्थिक धोरणाची विभिन्न वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. ८
 (ब) भारत सरकारने आरोग्य प्रसारासाठी अवलंबिलेल्या विविध उपाययोजनांची चर्चा करा. ८
८. (अ) नवीन कृषी धोरण २००० चे स्पष्टीकरण द्या. ८
 (ब) १९९१ पासून भारतातील सेवा क्षेत्रातील वृद्धी आणि प्रगतीचे संक्षिप्त वर्णन करा. ८
९. (अ) १९९१ पासून व्यापारी बँकेच्या कामगिरीचे विश्लेषण करा. ८
 (ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे विकासात्मक कार्ये काय आहेत ? ८
१०. खालील घटकांवर टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) : १६
 (अ) भारतातील राष्ट्रीय उत्पन्नातील क्षेत्रीय बदल
 (ब) सार्वजनिक वितरण व्यवस्था (PDS).
 (क) चलनवाढ रोखण्याचे उपाय.
 (ड) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील लघुउद्योगांची भूमिका.

*****

Con. 167-17.

Commerce (Paper - II)

RB-5294

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) All questions are compulsory.**(2) Figures to the right indicate marks assigned to the question.****Section I****1. Attempt any two questions from the following :-****16**

- (a) Write a detailed note on "Managerial Skills".
- (b) Discuss in brief various functions of Management.
- (c) Explain different steps in Decision Making.
- (d) Discuss different Components of Planning.

2. Attempt any two questions from the following :-**16**

- (a) Distinguish between Formal Organisation and Informal Organisation.
- (b) Write various features of Line and Staff Organisation.
- (c) Discuss various determinants of Span of Control.
- (d) Write a note on "Principles of effective delegation".

3. Write short notes on any three of the following :-**18**

- (a) Henry Fayol's principles of management.
- (b) Essentials of Decision Making.
- (c) Bases of Departmentation.
- (d) Need of Corporate Governance.
- (e) Steps in M.B.O.
- (f) Matrix Organisation.

Section II

4. Attempt any two questions from the following :- **16**

- (a) Explain different steps under Production Planning and Control.
- (b) Discuss various objectives of Inventory Control.
- (c) What are the features of Total Quality Management ? Explain them in brief.
- (d) Explain different features of Six Sigma.

5. Attempt any two questions from the following :- **16**

- (a) Discuss the role of SEBI in Indian Financial System.
- (b) Explain different functions of Credit Rating Agencies.
- (c) State and explain different types of derivative market.
- (d) What is Mutual Fund ? Explain its types.

6. Write short notes on any three of the following :- **18**

- (a) Methods of Inventory Control System.
- (b) Factors Influencing Productivity.
- (c) Steps under Six Sigma.
- (d) Techniques of Quality Control.
- (e) CRISIL.
- (f) Features of Venture Capital.

Con. 167-RB-5294-17.

3

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य.
 (२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- १६
- (अ) "व्यवस्थापकीय कौशल्ये"-विस्तृत टिपण लिहा.
 (ब) व्यवस्थापनाच्या विविध कार्यांची थोडक्यात चर्चा करा.
 (क) निर्णय प्रक्रियेतील विविध टप्पे स्पष्ट करा.
 (ड) नियोजनाच्या विविध घटकांची चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- १६
- (अ) औपचारिक व अनौपचारिक संघटनेतील भेद स्पष्ट करा.
 (ब) रेखा व कर्मचारी संघटनेची विविध वैशिष्ट्ये लिहा.
 (क) नियंत्रण क्षेत्र निश्चित करताना विचारात घ्यावयाच्या विविध घटकांची चर्चा करा.
 (ड) "प्रभावी अधिकार प्रदानाची तत्त्वे"-टिप लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा :- १८
- (अ) हेन्री फेयॉलची व्यवस्थापन तत्त्वे.
 (ब) निर्णय प्रक्रियेतील आवश्यक बाबी.
 (क) विभागीकरणाचे आधार.
 (ड) उपक्रम कारभारासंबंधातील नियमनाची गरज.
 (इ) उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापनातील टप्पे
 (फ) मॅट्रिक्स संघटन.

(19)

[TURN OVER

Con. 167-RB-5294-17.

4

विभाग २

४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

- (अ) उत्पादन नियोजन व नियंत्रणातील विविध टप्पे विशद करा.
- (ब) सामग्री नियंत्रणाच्या विविध उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- (क) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (ड) सिक्स सिग्माची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१६

५. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) भारतीय आर्थिक प्रणालीतील सेबीच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (ब) पत निर्धारण संस्थेच्या विविध कार्ये स्पष्ट करा.
- (क) निर्मिती बाजाराचे विविध प्रकार नमूद करून ते विशद करा.
- (ड) परस्पर निधी म्हणजे काय ते सांगून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

१६

६. खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा :-

- (अ) सामग्री नियंत्रण प्रणालीचे विविध प्रकार.
- (ब) उत्पादकतेवर प्रभाव टाकणारे घटक.
- (क) सिक्स सिग्मा-अंतर्गत टप्पे.
- (ड) गुणवत्ता नियंत्रणाची तंत्रे.
- (इ) क्रिसील (CRISIL)
- (फ) साहस भांडवलाची वैशिष्ट्ये.

१८

- N.B. : (1) All Questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Working notes should from the part of your answer.

Section I

1. From the following Trial Balance of M/s. Kapil & Manish prepare a Trading Account, 18 Profit and loss account for the year ended 31st March, 2017 and a Balance Sheet as on that date.

Trial Balance as on 31st March, 2017

Particulars	₹	Particulars	₹
Opening Stock	90,000	Kapil's Capital	50,000
Purchase	4,50,000	Manish's Capital	40,000
Plant & Machinery	1,50,000	Sales	9,00,000
Carriage	33,600	Sundry Creditors	30,000
Insurance	2,100	Bills Payable	5,900
Sundry Debtors	1,20,000		
Rent	9,000		
Printing & Stationery	1,200		
Advertisement	30,000		
Bill Receivable	6,000		
Kapil's Drawing	7,000		
Manish's Drawing	5,000		
Salaries	36,000		
Wages	40,000		
Furniture	15,000		
Royalty	2,000		
Cash at Bank	29,000		
	10,25,900		10,25,900

Adjustments :

- (1) Closing Stock in trade ₹ 80,000/-.
- (2) Plant & Machinery and Furniture are to be depreciated at 10% and 20% p.a. respectively.
- (3) Bad Debts 4000/- on debtors
- (4) Outstanding Rent - ₹ 1,000, Salary - ₹ 2,000.
- (5) Prepaid Insurance was ₹ 200.

[TURN OVER

2. (a) State whether the following statements are True or False :

8

- (1) Return outward is deducted from Purchases.
- (2) In piecemeal distribution of cash statement realization expenses is paid first.
- (3) In tally, to select a company we press F1 function keys.
- (4) On amalgamation old firms are dissolved.
- (5) Highest relative capital method is known as Excess capital method.
- (6) Royalty on production is debited to Trading account.
- (7) Partners loan are internal liability.
- (8) AS 14 deals with accounting for amalgamation.

(b) Select the most appropriate answer from the alternatives given below :

8

- (1) On amalgamation of a firm, _____ A/c is opened.
(Profit & Loss Adjustment/Realisation/Revaluation)
- (2) R.D.D is provided on _____.
(Creditors /Debtors/Debentures)
- (3) Prepaid expenses are shown on the _____ side of Balance Sheet.
(Credit/Assets/Liabilities)
- (4) Goods distributed as free sample should be credited to _____.
(Profit & Loss A/c./Trading A/c./Profit & Loss Appropriation A/c.)
- (5) For 'Stock Journal' entry we press _____ in tally.
(Alt+F8/Alt+F7/Alt+F9)
- (6) Drawing of Partners are transferred to _____.
(Trading A/c./Partners Capital A/c./Profit & Loss A/c.)
- (7) Income tax payable by a firm as on the date of dissolution is treated _____.
(unsecured debtors/as preferential creditors/secured debtors)
- (8) In the absence of any agreement partner are entitled to receive _____ interest on their loans.
(6%/7% /8%).

3. Pandit, Sharma and Karma are partners sharing profits and losses in the ratio 4:2:1. They decided to dissolve the partnership as on 31st March, 2017 when their Balance sheet was as under :

Balance Sheet as on 31st March, 2017

Liabilities	₹	Assets	₹
<u>Partners Capital :</u>		Land & Building	1,00,000
Pandit	2,00,000	Machinery	3,00,000
Sharma	1,20,000	Debtors	90,000
Karma	40,000	Stock	69,000
10% Loan (unsecured)	80,000	Cash and Bank	1,000
Bills Payable	60,000		
Creditors	60,000		
	5,60,000		5,60,000

Con. 165-RB-5718-17.

3

₹ 1,600 has to be provided for realization expenses.

Thereafter all cash received should be distributed among the partners.

The amounts were realized as follows:

1 st Realisation	₹	1,20,600
2 nd Realisation	₹	1,00,000
3 rd Realisation	₹	1,58,000
4 th Realisation	₹	55,400

The actual realization expenses were ₹ 1,000. Prepare a statement showing piecemeal distribution of cash as per Excess Capital Method.

OR

3. Following is the Balance sheet of two firms as at 31st March, 2017.

16

Balance Sheet as on 31st March, 2017.

Liabilities	AB & Co.	CD & Co.	Assets	AB & Co.	CD & Co.
Capital Accounts			Premises	-----	20,000
A	46,000	-----	Computers	40,000	-----
B	46,000	-----	Furniture	20,000	28,000
C	-----	72,000	Inventory	36,000	32,000
D	-----	48,000	Debtors	24,000	56,000
General Reserve	-----	12,000	Bank	8,000	16,000
Creditors	20,000	16,000	Cash	4,000	8,000
Bills Payable	20,000	12,000			
Total :	1,32,000	1,60,000		1,32,000	1,60,000

It was mutually agreed to amalgamate the business from 1st April, 2017.

The terms of amalgamation were as follows :

- (1) Premises was valued at ₹ 40,000 and computers at ₹ 48,000.
- (2) Furniture was not taken over by new firm.
- (3) A reserve of 10% is to be created on debtors.
- (4) Goodwill was valued as: M/s. AB & Co. at ₹ 40,000 and that of M/s. CD & Co. at ₹ 60,000.
- (5) The new firm also assumed other assets and liabilities of old firm at book value.

You are required to prepare :

- (1) Statement of Purchase Consideration.
- (2) Necessary Ledger Account in the books of old firm and the Balance Sheet of new firm M/s. ABCD & Co.

23

[TURN OVER

Section II

4. A fire occurred in the godown of M/s. PQR & Co. on 15th March, 2017 Stock were destroyed but books of account were saved. From the following information ascertain the amount of fire insurance claim subject to average clause. 18

Particulars	₹
Stock on 31 st March, 2015	1,20,000
Stock on 31 st March, 2016	1,00,000
Wages for 2015-16	80,000
Purchases for the period of 1/04/2016 to 15/03/2017	3,00,000
Sales for the period 01/04/2016 to 15/03/2017	4,80,000
Wages for the period 01/04/2016 to 15/03/2017	1,00,000
Salvage	28,000
Fire Insurance Policy	1,00,000

5. (a) State whether the following statements are True or False : 8

- (1) Debenture holders are owners of the company.
- (2) Capital redemption reserve and debenture redemption reserve means same.
- (3) The shortcut key to quit from Tally is Ctrl+P
- (4) Bonus shares cannot be issued out of capital reserve.
- (5) Fire insurance covers the risk due to fire.
- (6) Actual loss = stock on the date of fire - salvage
- (7) Premium on redemption can be provided out of security premium.
- (8) General reserve is divisible profit.

- (b) Select the correct alternative and rewrite the sentences. 8

- (1) Carriage on purchases should be -----.
(Credited to Memorandum Trading A/c./Credited profit & loss A/c./Debited to Memorandum Trading A/c.)
- (2) Unrecorded purchases should be -----.
(added to sales/deducted from purchases/added to purchases)
- (3) Goods recovered in good condition at the time of fire accident is called -----
(damaged goods/salvaged goods/improper goods)
- (4) Capital redemption reserve may be used for issuing ----- shares.
(preference/right/bonus)
- (5) Redemption of preference shares can be redeemed out of -----.
(CRR/non- divisible profit/divisible profit)
- (6) ----- paid preference shares cannot be redeemed.
(Fully/Partly/yearly)
- (7) Ctrl +N used to -----.
(Change period/open calculator/open a file)
- (8) Redemption of debentures means ----- of debenture.
(repayment/issue/reissues)

6. The following is the balance sheet of Munna & Co. Ltd. on 31st March, 2017 was as under :

Liabilities	₹	Assets	₹
1,00,000 Equity shares of ₹ 10 each fully paid	10,00,000	Bank Balance	6,00,000
4000, 9% Preference Shares of ₹ 100 each.	4,00,000	Machinery	10,00,000
Securities premium	60,000	Furniture	10,00,000
General Reserve	5,00,000	Computer	5,00,000
Profit & Loss A/c.	5,00,000		
Creditors	6,40,000		
	31,00,000		31,00,000

On 31st March, 2017 the preference shares were due for redemption.

The preference shares were redeemed at a premium of 10%.

For the purpose the company made a fresh issue of 20,000 shares of ₹ 10/- each.

Pass necessary journal entries in the books of Munna & Co. Ltd.

OR

6. General Medical Suppliers Ltd. gave notice of its intention to redeem its 10% debentures, amounting ₹ 5,00,000 of ₹ 100 each at a premium of ₹ 10 per debenture and offered the debenture holders following three options, to apply the redemption money to subscribe for :

(a) 12% Preference shares of ₹ 100 each at ₹ 105 per share.

(b) 15% debentures of ₹ 100 @ ₹ 96 per debenture.

(c) To have their holdings redeemed for cash.

Debenture holders of 3000 accepted proposal (a)

Debenture holders of 1500 accepted proposal (b)

Remaining debenture holders accepted proposal (c)

Pass necessary journal entries to record above transactions in the books of the company.

*****